

**Uppföljning Stockholms stads
miljöprogram 2016-2019 Tertial 1 2020
för Exploateringsnämnden**

Innehållsförteckning

Delmålsredovisning med indikatorutfall 2016-2019	3
Hållbar energianvändning	3
1.4 För nyproducerad byggnad, på av staden markanvisad fastighet, ska energianvändning vara högst 55 kWh/m ² per år.....	3
Hållbar mark- och vattenanvändning	6
3.3 Stadens vattenområden ska stärkas och utvecklas för både rekreation och biologisk mångfald.....	6
Giftfritt Stockholm	10
5.3 Anv. av bygg- och anläggningsvaror som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen ska minska	10

Delmålsredovisning med indikatorutfall 2016-2019

Hållbar energianvändning

Miljöprogram - delmål:

1.4 För nyproducerad byggnad, på av staden markanvisad fastighet, ska energianvändning vara högst 55 kWh/m² per år

 Målet bedöms ej uppfyllas under programperioden

Analys

Exploateringskontorets samlade bedömning om målet uppnås

Exploateringsnämnden ställer krav på hållbar energianvändning i samband med markanvisning och överenskommelse om exploatering. Kravet på en maximal energianvändning om 55 kWh/m² och år började ställas 2012. Uppföljning av projekterade värden har gjorts löpande och resultatet har fallit ut väl i förhållande till målvärdet. Uppmätta värden finns endast för ett mindre antal projekt och resultaten visar på att byggaktörerna inte uppfyller energikravet. Uppmätta värden ligger dock under gällande lagkrav. Tidigast år 2020 finns ett tillräckligt stort underlag för bedömning av om delmålet nås.

Bedömning om delmålet bör skärpas eller på annat sätt revideras

Bedömningen är att delmålet inte behöver skärpas eller på annat sätt revideras.

Vad olika nämnder rapporterat att de gjort för att uppnå delmålet (en sammanfattning)

Hållbar energianvändning är ett av flera miljökrav som exploateringsnämnden ställer i samband med markanvisningar på stadens mark och vid överenskommelse om exploatering. I Norra Djurgårdsstaden följs energikraven upp genom att byggaktörer rapporterar in resultat i ett webbaserat uppföljningsverktyg. De första uppmätta värdena (två år efter inflyttning) visar att energianvändningen överskrider målvärdet. Arbetet med felsökning och injustering har pågått under året och dialogmöten med byggaktörer har genomförts. Energiuppföljning är en långsiktig process. En mer representativ bild av om målet om en hållbar energianvändning uppnåtts finns tidigast 2020.

Fastighetsnämnden har haft svårigheter att uppnå målsättningen i miljöprogrammet. Energibesparingsåtgärder har ofta utgått för att hålla budget. Under programperioden har tre nybyggnationer utvärderats utifrån faktisk energianvändning. Ingen av dessa har uppnått stadens målsättning om 55 kWh/m² och år. Under 2019 färdigställdes ytterligare sex nyproduktionsprojekt. Energianvändningen i dessa byggnader har ännu inte utvärderats men beräknad energianvändning fanns vid rapporteringstillfället tillgängligt för tre av projekten: Järva friluftsbad, tre byggnader; Hus A: 59,5 kWh/m² och år, Hus B: 75 kWh/m² och år, Hus C: 79,5 kWh/m², och år Västbergahallen (Telefonplanshallen): 61 kWh/m² och år, Mälarhöjdens gymnastikhall: 43,9 kWh/m² och år. I Mälarhöjdens gymnastikhall beräknas alltså att miljöprogrammets målsättning ska uppnås. Projektet genomfördes med ambitionen att uppnå Miljöbyggnad guld.

Vid nyproduktion projekterar Familjebostäder för en energianvändning motsvarande 55 kWh/m² och år. Målet har visat sig vara svårt att nå när uppmätta värden rapporteras. Projekt

Brevlådan har bedömd energiprestanda 68 kWh/m² och år. För att nå energikravet har en handlingsplan tagits fram vilket gett effekt. Projekten Giggen och Kabelverket 9 är under idrifttagning och visar på en positiv trend. För att nå delmålet har bolaget energisakkunnig utrett åtgärder för att minska energianvändningen i färdigställd nyproduktion. Det gäller bland annat garantifrågor hos entreprenören egen drift och förvaltning.

Svenska Bostäder har inte uppfyllt energimålet för nyproduktion. Uppmätt energianvändning har rapporterats för projekten Skogsklockan 2: 74 kWh/m² och år, Hundlokan 2: 70 kWh/m² och år, Björnlandet, by1: 67 kWh/m² och år, Björnlandet, by2: 76 kWh/m² och år. Intrimning av system görs för att sänka energianvändningen och för att nå målet.

Stockholmshem har uppfört plusenergihusprojektet Backåkra (Brofästet, NDS). Projektet kommer att följas upp och erfarenheter från projektet kommer att ligga till grund för beslut om energieffektiviseringar och minskad miljöbelastning i kommande projekt. För övriga nyproduktionsprojekt har målvärdet uppnåtts i beräkningar, men inte när den verkliga energianvändningen uppmätts. Nyproduktionsprojekten har uppmätta värden på 70-80 kWh/m² och år. Stockholmshem har ökat insatserna för att få bättre förståelse var avvikelserna sker (beräkning/installationer/klimatskal). Slutsatsen hittills är att det framförallt är värme för uppvärmning som ligger över beräknat. För att ännu bättre spåra avvikelserna mellan mål och utfall görs nu mer detaljerade undermätning och brister som upptäcks åtgärdas.

SISAB certifierar enligt Miljöbyggnad. Krav på nivå Silver finns med i bolagets projekteringsanvisningar och motsvarar målet om 55 kWh/m² och år. Totalt har SISAB nu 31 certifierade byggnader, varav 2 är verifierade.

Micasa beaktar energikraven i stadens miljöprogram vid nyproduktion.

Bedömning av vad som skulle behöva göras ytterligare för att nå delmålet

Det mindre antalet färdigställda projekt där den uppmätta energianvändningen finns rapporterad tyder på att delmålet inte kommer att nås. Vid uppföljning av energikravet har stora skillnader mellan projekterade värden och de värden som uppmätts två år efter inflyttning noterats. Åtgärder så som injustering behövs för att målet ska nås.

Exploateringsnämnden utvecklar ett verktyg för uppföljning av de miljökrav som ställs på byggaktörerna. Därutöver behövs en kontinuerlig dialog och kompetenshöjning hos byggaktörerna för att kvalitetssäkra byggproduktionen.

Status	Indikator	Enhet	Årsmål 2019	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019
■	Andel ny- och tillbyggnadsprojekt som registrerats för miljöcertifiering hos SGBC	SISAB			100 %	100 %	
●	Andel projekt över 50 mnkr med framtaget projektspecifikt miljöprogram	Fastighetsnämnden	100 %			100 %	100 %

—	Beräknad energianvändning i nyproduktion av vanliga bostäder, kWh/kvm a-temp år	Stockholmshem	55 kWh/kvm	52,5 kWh/kvm	56,2 kWh/kvm	
●	Energianvändning i nyproducerade byggnader	Kommunfullmäktige	55 kWh/m2	55 kWh/m2		55 kWh/m2
●	Energianvändning i nyproducerade byggnader	Exploateringsnämnden	55 kWh/m2	55 kWh/m2		55 kWh/m2
■	Energianvändning i Nyproducerade byggnader kWh/m2/år	Familjebostäder	55			68
■	Energianvändning en i nyproducerade byggnader (kWh/m2 A temp och år)	Svenska Bostäder	65	80	75	97
						72

Status	Aktivitet	Avvikelse	Enhet
▶	Basera strategiskt arbete med fortsatta plusenergihus på erfarenheter från kvarteret Backåkra. Synergi med arbetet med att utföra livscykelberäkningar vid nyproduktion för att se till möjligheterna för negativ nettoanvändning.		Stockholmshem
	Analys VB 2019 Projektet Backåkra färdigställdes sommaren 2019. Därefter startar utvärdering som kommer att ligga till grund för beslut om energieffektiviseringar/minskad miljöbelastning för kommande projekt. Uppföljning/utvärdering av energiprestanda genomförs under vintern 2019/2020.		
✓	Bolaget ska uppfylla energikrav enligt stadens miljöprogram vid markanvisning och nyproduktion		Micasa Fastigheter i Stockholm AB
	Analys VB 2019 I nyproduktionsprojektet i Rinkeby beaktas energikraven i stadens miljöprogram.		
▶	Byggnation av begravningsplats på Järva friområde		Kyrkogårdsnämnden
✓	En modell för livscykelanalys vid nyproduktion är framtagen och ska testas och implementeras.		Familjebostäder
!	Nyproduktionsprojektet Backåkra (tid Brofästet) byggstartas. Projektet ska följas upp för att öka kunskapen rörande utveckling av byggnation och förvaltning inom miljö- och teknikområdet.		Stockholmshem
▶	Planering och byggnation av en ceremonilokal på Strandkyrkogården		Kyrkogårdsnämnden
✓	Stadsbyggnadsnämnden ska bidra till projekt gröna datahallar där spillvärme återvinns.		Stadsbyggnadsnämnden

	Vid Miljöbyggnadscertifiering projektera för att uppnå nivå Silver på indikator Energianvändning. Värdet styrs av BBR (Boverkets Byggregler). Andra energikrav kan förekomma, exempelvis vid markavtal. Lägst energikrav gäller.	SISAB
	Vid nyproduktion miljöcertifieras samtliga byggnader enligt Miljöbyggnad silver.	SISAB
Analys VB 2019		
Detta är inarbetat i krav och anvisningar. Totalt har SISAB nu 31 certifierade byggnader, varav 2 är verifierade.		

Hållbar mark- och vattenanvändning

Miljöprogram - delmål:

3.3 Stadens vattenområden ska stärkas och utvecklas för både rekreation och biologisk mångfald

 Målet bedöms helt uppfyllas under programperioden

Analys

Exploateringskontorets samlade bedömning om målet uppnås

Exploateringskontoret bedömer att delmålet om att stadens vattenområden ska stärkas och utvecklas både för rekreation och biologisk mångfald har uppfyllts. Vid exploatering av exempelvis Norra Djurgårdsstaden tillgängliggörs stadens vattenområden samtidigt som åtgärder vidtas för att stärka den biologiska mångfalden bland annat genom krav på grönytefaktor. I ett växande Stockholm ökar trycket på stadens parker, grönområden och vattenspeglar vilket gör det centralt att peka ut strategiskt viktiga naturområden och hantera bebyggelse vid och på vatten varsamt. Under programperioden har två naturreservat inrättats, Årstaskogen och Årsta holmars naturreservat och Rågsveds naturreservat. Arbete pågår för att inrätta naturreservat i Hagsåtraskogen och förutsättningarna för reservatbildning i Fagersjöskogen har utretts. Rekreationsstråken runt några av stadens sjöar har förbättrats och strandbad har utvecklats.

Andelen badvattenprov utan anmärkning uppgick år 2019 till 73 procent, att jämföra med målvärdet procent. Generellt är badvattnet vid Stockholms officiella strandbad av god hygienisk kvalitet. Det finns många orsaker till att badvattenkvaliteten varierar under året och från år till. Under 2019 påverkade ett läckande avloppsrör i Gröndal badvattnet vid Ormberget, Långholmen och Smedsuddsbadet. Efter åtgärder har provtagningsresultatet blivit bra. Ytterligare badplatser har visat otjänligt resultat vid ett provtagningsstillfälle, troligen beroende på hög belastning av badande.

Bedömning om delmålet bör skärpas eller på annat sätt revideras

Bedömningen är att delmålet inte behöver skärpas. För att få ett bättre mått på om stadens insatser är tillräckliga för att nå delmålet bör en ny indikator övervägas. Val av indikator görs lämpligen i samband med att miljöprogrammet uppdateras.

Vad olika nämnder rapporterat att de gjort för att uppnå delmålet (en sammanfattning)

Exploateringsnämnden ställer krav på grönytefaktor i samband med markanvisningar på stadens mark. Syftet är att stärka stadens grönstruktur och den biologiska mångfalden.

Exploateringsnämnden har medverkat i arbetet med att implementera riktlinjer för ”Grönare Stockholm”. Riktlinjerna ska ange stadens långsiktiga arbete med parker och naturområden. Exploateringsnämnden har under året påbörjat arbetet med att utveckla grönkompensation som verktyg med särskilt fokus på ekologisk kompensation i dialog med miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden inom ramen för ”Grönare Stockholm”. Som markägare har exploateringsnämnden till uppgift att säkerställa genomförande av restaurering av sjöar och vattendrag när så bedöms nödvändigt. Nämnden har i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och Stockholm Vatten och Avfall genomfört fällning av fosfor i Brunnsviken under hösten för att förbättra vattenstatusen. I stadens exploateringsprojekt genomför exploateringsnämnden omfattande saneringar av förorenade områden. Dessutom har saneringen av Vinterviken påbörjats vilken finansieras med statliga medel.

Trafiknämnden har inom satsningen ”Grönare Stockholm” arbetat med att anlägga nya parker, gröna gångstråk och torg, och rustat upp och förbättrat befintliga platser. Projektet har också förstärkt ekosystemtjänster och stadens gröna infrastruktur. Trafiknämnden har i samverkan med Stockholms Hamnar och stadsbyggnadsnämnden arbetat för att få en bild av pågående arbeten som berör stadens kajer och vattennära områden. Nämnden har också etablerat ”Levande Stockholm” på Strömgatan och Hornsbergsstrand.

Fastighetsnämnden bidrar till att stärka den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster i staden genom att verka för en god planering, utformning och skötsel av grönstrukturer. För att öka kunskaperna och medvetande gällande ekosystemtjänster har utbildningsinsatser genomförts. Fastighetsnämnden har utvecklat stadens strandbad i syfte att öka trivselen. Tillsammans med idrottsnämnden har ett förslag om kombinerat omlöp och fisktrappa för Nacka damm tagits fram med syftet att förbättra levnadsmiljön för öring och andra vattenlevande arter i Nackaan.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har bedrivit tillsyn över stadens natur- och kulturresevat och därigenom verkat för en naturvårdande skötsel som stärker den biologiska mångfalden, samt en utveckling av tillgängligheten till de rekreativa värdena med fokus på ett s.k. basutbud av service (toaletter, skyltar, naturbevakare etc.). Nämnden har i samverkan med stadsdelsförvaltningarna bedrivit tillsyn över stadens strandbad. Vidare har nämnden tagit fram ett förslag till Handlingsplan för biologisk mångfald samt genomfört övervakning enligt programmet för miljöövervakning av biologisk mångfald och relaterade ekosystemtjänster 2017-2021. Resultatet från miljöövervakningen är ett viktigt underlag vid utveckling och planering av stadens vattenområden. Nämnden har påbörjat uppdateringen och vidareutvecklingen av stadens biotopdatabas. Biotopdatabasen är ett kunskapsunderlag för stadsplanering och grunddata för vidare analyser av habitatnätverk, ekosystemtjänster och grön infrastruktur. Nämnden har utfört löpande miljöövervakning i stadens prioriterade sjöar, vattendrag och kustvatten. Screeningen av miljögifter har utökats i syfte att ta fram ett mer heltäckande underlag inför framtagandet av de lokala åtgärdsprogrammen.

För att minska användningen av båtbottnfärger, och därmed läckaget av metaller och miljögifter till mark och vatten, har idrottsnämnden i samråd med miljö- och hälsoskyddsnämnden assisterat Ulvsundavikens varvsförening att anlägga Mälarens första båtbottevätt. Båtbottevädden beräknas vara i drift till säsongstart, våren 2020.

Östermalms stadsdelsnämnd har kontinuerligt skött strandlinjerna inom stadsdelsområdet för

att främja rekreation och biologisk mångfald.

Skärholmens stadsdelsnämnd har uppdaterat området parkplan. Planen tar sin utgångspunkt i ekologiska kärnområden, spridningszoner och livsmiljöer för skyddsvärda arter samt rekreativa värden. Planen utgör underlag för underhåll, framtagande av programhandlingar vid parkinvesteringar och naturvårdsåtgärder samt vid framtagande av detaljplaner.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd har inom projekt ”Grönare Stockholm” deltagit i utredningen av ett antal förstärkande åtgärder för groddjur. Ett av åtgärdsförslagen är att anlägga en groddjursdamm samt övervintringskullar i Grimsta naturreservat. En inventering av lämplig placering har utförts. Nämnden har också anlagt en tillgänglighetsanpassad ramp i vattnet vid Kanaanbadet.

Bedömning av vad som skulle behöva göras ytterligare för att nå delmålet

Det finns potentiella intressekonflikter som behöver hanteras vid planering, exploatering och underhåll av stadens vattenområden. Men det finns också synergieffekter när rekreation, biologisk mångfald, friluftsliv och turism hanteras gemensamt och i ett större perspektiv. Utveckling intill stadens vattenområden behöver ske i enlighet med dagvattenstrategin och åtgärdsnivån och i samspel med de lokala åtgärdsprogrammen, så att god vattenstatus uppnås i vattenförekomsterna.

Status	Indikator	Enhet	Årsmål 2019	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019
	Andel badplatser med bra badvattenkvalitet.	Kommunfullmäktige	90 %		82 %	78 %	74 %
	Andel badplatser med bra badvattenkvalitet.	Miljö- och hälsoskyddsnämnden	90 %		82 %	78 %	74 %

Status	Aktivitet	Avvikelse	Enhet
	Byggnation av begravningsplats på Järva friområde		Kyrkogårdsnämnden
	En tillgänglighetsanpassad ramp anläggs i vattnet vid Kanaanbadet med syfte att möjliggöra bad för personer med funktionsnedsättning.		Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd
	Eventuella brister i vattenkvaliteten vid området strandbad utreds i samverkan med miljöförvaltningen och åtgärder för förbättrad vattenkvalitet genomförs.		Skärholmens stadsdelsnämnd
	Förvaltningen samverkar med Stockholm Vatten och Avfall AB samt miljöförvaltningen i framtagandet av ett "Lokalt åtgärdsprogram" för Räcksta träsk.		Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd
	Förvaltningen ska sköta strandlinjen mot Kungsholmen och Essingeöarna så att både rekreation och biologisk mångfald främjas.		Kungsholmens stadsdelsnämnd
	Förvaltningen ska utreda möjligheten till ökat lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) i varje parkupprustningsprojekt.		Kungsholmens stadsdelsnämnd
	Genomföra relevanta aktiviteter i Handlingsplan för minskad spridning av mikroplast		Stockholms Hamn
Analys VB 2019			

Status	Aktivitet	Avvikelse	Enhet
	Under 2019 påbörjade Stockholms Hamnar en utvärdering av tekniken med så kallade vattenbaserade skräpkorgar. Miljöförvaltningen i Stockholms stad genomförde också en motsvarande utredning där Stockholms Hamnar var remissinstans.		
!	I samband med nybyggnation som medför intrång i grön- och vattenområden ska grönkompensation med likvärdig funktion i närområdet begäras och där det är relevant nyplantering av träd.		Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
✓	Klimatinvesteringsmedel söks för utredning av möjliga insatser, som exempelvis trädplantering, för förbättrat ekosystem samt förebyggande åtgärder mot skyfall och värmeböljor.		Skärholmens stadsdelsnämnd
✓	Levandegöra stadens kajer och vattennära platser.		Trafiknämnden
Analys VB 2019			
Kontoret har under året haft möten tillsammans med Stockholms Hamnar och stadsbyggnadskontoret för att få en bild av pågående arbeten inom staden som berör våra kajer och vattennära områden. Kontoret har också etablerat Levande Stockholm på Strömgatan och Hornsbergsstrand. Under 2020 ska kontoret fortsätta att bevaka att stadens kajer och vattennära platser hålls levande inom ramen för framtagandet av stadens kajstrategi.			
✓	Med stöd från projektet "Effektivare miljöövervakning av stadens natur" utvecklas mätningen och uppföljningen av utfört arbete med ekologiska förstärkningsåtgärder.		Skärholmens stadsdelsnämnd
⏸	Restaurering av våtmark vid Kaknäs ängar.		Östermalms stadsdelsnämnd
Analys VB 2019			
Då vattensalamandrar som lever på platsen har gått i vinterdvala kan inte projektet avslutas under året, utan kommer slutföras våren 2020.			
✓	Samverkan sker med idrottsnämnden, exploateringsnämnden, samt miljö- och hälsoskyddsnämnden i arbetet med att underlätta för nyetablering av bastuflostrar eller andra typer av bastuanläggningar.		Skärholmens stadsdelsnämnd
✓	Skapa en mer långsiktig och visionär beskrivning och vägledning hur vi kan utveckla verksamheten längs med innerstadskajerna		Stockholms Hamn
✓	Sköta Bellevueparkens strandlinje mot Brunnsviken så att både rekreation och biologisk mångfald främjas		Norrmalms stadsdelsnämnd
✓	Sköta strandlinjerna inom stadsdelsområdet så att både rekreation och biologisk mångfald främjas.		Östermalms stadsdelsnämnd
✓	Ta fram och tillämpa rutiner för dagvattenhantering i stadsplaneringsprocessen med utgångspunkt från riktlinjer och åtgärdsåtgärder för dagvatten		Stadsbyggnadsnämnden
Analys VB 2019			
Nämndens arbete har inriktats mot att utveckla frågan om förbättrad systematik och kvalitetssäkring av dagvattenutredningar som underlag för stadsplanering. Arbetet har också inneburit att påbörja framtagandet av rutiner och vägledning för dagvattenhantering i stadsplaneringsprocessen samt ett underlag för byggaktörers upphandling av dagvattenutredningar.			
▶	Under perioden 2012-2020 har kontoret genom fotoverksamheten i uppdrag att dokumentera Slussenbygget.		Stadsbyggnadsnämnden
Analys VB 2019			
Ombyggnadsprojektet Slussen dokumenteras etappvis.			

Giffritt Stockholm

Miljöprogram - delmål:

5.3 Anv. av bygg- och anläggningsvaror som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen ska minska

 Målet bedöms helt uppfyllas under programperioden

Analys

Exploateringskontorets samlade bedömning av om målet uppnås

Krav på miljöbedömning av bygg- och anläggningsvaror och dokumentation i digital loggbok ställs som ett av fler miljökrav vid byggande på stadens mark. Kraven ingår som en del av markanvisningsavtalet och överenskommelse om exploatering. Utveckling av ett verktyg för systematisk rapportering och uppföljning av miljökraven har påbörjats. I Norra Djurgårdsstaden följs materialkraven upp genom att byggaktörer rapporterar in resultat i ett uppföljningsverktyg där avvikelser motiveras och dokumenteras. Resultaten utvärderas löpande. Flertalet nämnder och bolag ställer krav på användning av Byggvarubedömningen eller därmed jämförligt system vid upphandling av entreprenader. Sammantaget bedöms delmålet om att användning av bygg- och anläggningsvaror som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen ska minska som uppfyllt.

Bedömning om delmålet bör skärpas eller på annat sätt revideras

Bedömningen är att delmålet inte behöver skärpas eller på annat sätt revideras.

Vad olika nämnder rapporterat att de gjort för att uppnå delmålet (en sammanfattning)

Exploateringsnämnden har med stöd av stadens kemikalieplan implementerat metoder och rutiner för miljöbedömning av bygg- och anläggningsmaterial. I samtliga entreprenadupphandlingar har det under året ställts krav på materialval utifrån Byggvarubedömningens bedömningskriterier. Det innebär att entreprenören ska registrera alla material som används i entreprenaden. När en produkt inte uppfyller miljökraven görs en bedömning om produkten kan bytas ut eller om en avvikelse behöver upprättas. Implementering av Byggvarubedömningen har inneburit omfattande utvecklingsarbete då systemet inte är komplett avseende anläggningsprodukter.

Vid tecknande av markanvisningsavtal och överenskommelse om exploatering ställs krav på miljöbedömning av bygg- och anläggningsmaterial. Exploateringsnämnden har påbörjat utvecklingen av ett stödsystem för systematisk uppföljning av kraven. I Norra Djurgårdsstaden följs byggaktörernas kravefterlevnad upp kontinuerligt och redovisas i hållbarhetsredovisningen. Även stadens egna anläggningsentreprenader följs upp med avseende på tillämpning av Byggvarubedömningen.

Trafikkontoret ställer miljökrav vid upphandling av entreprenader och kontrollerna av dessa har utvecklats och genomförts regelbundet. Som exempel kan klottersanerande entreprenörer nämnas som kontinuerligt kontrollerats gällande kemikalieanvändning vid sanering och att skyddsutrustning använts som hindrar att rengöringsmedel och rester av sprayfärg hamnar i dagvattensystemet. Vidare har nämnden följt den utveckling som sker vad gäller nya hållbara

material och miljövänliga alternativ, t.ex. genom försök med lågtempererad asfalt. Rutiner och instruktioner gällande användning av Byggvarubedömningen har tagits fram för anläggningsentreprenader i investeringsprojekt över fem miljoner kronor.

Fastighetsnämnden har under programperioden ställt krav på användning av Byggvarubedömningen i alla ny- och större ombyggnadsprojekt. Uppföljningen visar att miljöbedömningssystemet har tillämpats i 80 procent av projekten. Framöver kommer krav på miljöbedömning också att ställas i mindre byggprojekt. Nämnden har som målsättning att andelen produkter med BVB-bedömningen undviks. Analysen är att avvikelshantering kan förbättras så att styrning sker mot substitution.

Vid upphandling av anläggning och omläggning av konstgräsplaner och sportytor har fastighetsnämnden tillämpat stadens rekommendationer för konstgräs, gummigranulat och platsgjutet gummi där förutsättningar funnits. Fastighetskontoret har även deltagit i utvecklingsprojekt och samarbeten gällande nya material för konstgräsplaner. Exempelvis så har ett samarbete med idrottsförvaltningen konkretiserats i en mötesserie för att samordna och styra aktuella konstgräsplansupphandlingar. Vidare har kontoret utrett möjligheten att belägga Stockholms stadion med hybridgräs. Då hästhoppningstävlingar kommer att utföras på stadion framöver så är detta dock inte möjligt.

Idrottsnämnden har arbetat för att hitta nya lösningar för att begränsa spridning av mikroplaster från idrottsverksamheten. En kartläggning av befintliga konstgräsplaner har genomförts och resulterat i att nya miljökrav implementerats i underlag för beställning av nya konstgräsplaner. Implementeringen av kraven beräknas minska plastanvändningen för nya konstgräsplaner med 40 procent. Förbättringsåtgärder för att motverka spridning av mikroplaster från befintliga konstgräsplanerna har initierats. Granulatfällor i dagvattenbrunnar har installerats i ett tiotal anläggningar och skoborstar har köpts in.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden stödjer de genomförandeansvariga nämnderna att ta fram och implementera rutiner för materialval. Staden är en mycket aktiv medlem i Byggvarubedömningen och har bland annat bidragit till anpassning av systemet för anläggningsprojekt och i utveckling av nya kriterier för hormonstörande ämnen. Detta har uppmärksammats av Byggvarubedömningen och staden utsågs 2019 till årets medlem för sitt engagemang. Miljö- och hälsoskyddsnämnden driver nätverk för interna och externa byggande och anläggande aktörer. Flera utredningar och materialanalyser har genomförts för att utveckla och följa upp stadens kemikaliekraV. Nämnden har också tagit fram rekommendationer för användning av gummigranulat, konstgräs och gummiasfalt.

Familjebostäder, Svenska bostäder, Stockholmshem, SISAB, Micasa, Stockholms Hamnar använder Byggvarubedömningen i alla projekt. Micasa har upplevt svårigheter med att få in digitala loggböcker för avslutade projekt och kommer därför att arbeta med att utveckla uppföljningen för att säkerställa att samtliga projekt inkommer med dokumentation. Stockholms Hamnar har arbetat aktivt med utfasning av kemikalier innehållande utfasningsämnen.

Stockholm Vatten och Avfall har arbetat med att utbilda och informera om Byggvarubedömningen. Rutiner och instruktioner har justerats och förfinats och stöd för användning av systemet tillhandahållits. Antalet registrerade projekt i Byggvarubedömningens har stadigt ökat och samtliga nystartade projekt har registrerats. Stockholm Vatten och Avfall har etablerat en dialog med ansvarig hos Byggvarubedömningen

om att komma tillrätta med fel i Byggvarubedömningens databas och som i sin tur påverkar användandet

Stokab har använt Byggvarubedömningen i de projekt där systemet är tillämpligt. SGA Fastigheter använder Byggvarubedömningen i alla projekt, men har inte upprättat digitala loggböcker.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har påbörjat arbetet med att implementera Byggvarubedömningen i samtliga ny- och ombyggnationer och krav om tillämpning av miljöbedömning av byggvaror finns i ramavtal med entreprenörer. Utbildningsinsatser för användning av verktyget har genomförts.

Södermalms stadsdelsnämnd har ingått ett nytt avtal för markarbeten och parkinvesteringar där krav ställs på tillämpning av Byggvarubedömningen. I samtliga investeringsprojekt inom avtalet görs miljöbedömningar av material. I samverkan med miljö- och hälsoskydds nämnden har rutiner utvecklats för användning av Byggvarubedömningen. Krav på användning av Byggvarubedömningen har ställts vid annonserad upphandling för nytt avtal för drift av parkmark.

Bedömning av vad som kan göras för att utveckla delmålet

Uppföljningen av kravefterlevnad behöver utföras mer systematiskt. Bedömningssystemet Byggvarubedömningen och andra motsvarande system är i första hand utvecklade för byggnader. Det finns fortsatt ett behov av att komplettera bedömningssystemen med produkter som används vid anläggningsarbeten. Arbetet med att substituera skadliga ämnen behöver utvecklas.

Status	Indikator	Enhet	Årsmål 2019	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Kommunfullmäktige	100 %	74,8 %	64,8 %	71,2 %	73,8 %
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Exploateringsnämnden	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Fastighetsnämnden	100 %	100 %	56,9 %	84,8 %	80 %
	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i	Idrottsnämnden	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Status	Indikator	Enhet	Årsmål 2019	Utfall 2016	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019
	stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system						
 	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Bromma stadsdelsnämnd	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
 	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
 	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Farsta stadsdelsnämnd	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
 	Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd	100 %	66,7 %	80 %	100 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Kungsholmens stadsdelsnämnd	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Norrmalms stadsdelsnämnd	100 %		100 %	100 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Skarpnäcks stadsdelsnämnd	100 %	0 %	100 %	100 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Skärholmens stadsdelsnämnd	100 %	25 %	100 %	100 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Spånga-Tensta stadsdelsnämnd	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Södermalms stadsdelsnämnd	100 %	0 %	0 %	0 %	80 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Älvsjö stadsdelsnämnd	100 %	0 %		0 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Östermalms stadsdelsnämnd	100 %	100 %	100 %	0 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Stockholm Stadshus AB	100 %	81,4 %	73,2 %	44,5 %	52,7 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Svenska Bostäder	100 %	92,9 %	100 %	100 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Familjebostäder	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Stockholmshem	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	SISAB	100 %	82,6 %	86,7 %	100 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Stockholm Vatten och Avfall	100 %	100 %	0 %	0 %	0 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Stockholms Hamn	100 %	17,7 %	84,2 %	87,5 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Stockholm Parkering	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Stokab	100 %			100 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Stockholm Globe Arena Fastigheter	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
		Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	Micasa Fastigheter i Stockholm AB	100 %	100 %		100 %	50 %

◆	Andel material och kemikalier med bedömningen "undviks" i BVB har minskat i kontorets byggnader	Fastighetsnämnden	10 %		12 %	11,2 %
■	Andel ny- och tillbyggnadsprojekt som registrerats för miljöcertifiering hos SGBC	SISAB		100 %	100 %	
■	Andel nyproducerade byggnader utan koppar, zink eller dess legeringar i tak-, fasadplåt eller stuprör som kan spridas till dagvattnet	Stockholm Stadshus AB				
●	Andel nyproducerade byggnader utan koppar, zink eller dess legeringar i tak-, fasadplåt eller stuprör som kan spridas till dagvattnet	Svenska Bostäder	100 %	100 %	100 %	100 %
●	Andel nyproducerade byggnader utan koppar, zink eller dess legeringar i tak-, fasadplåt eller stuprör som kan spridas till dagvattnet	Familjebostäder	100 %	100 %	100 %	100 %
●	Andel nyproducerade byggnader utan koppar, zink eller dess legeringar i tak-, fasadplåt eller stuprör som kan spridas till dagvattnet	Stockholmshem	100 %	100 %	100 %	100 %
●	Andel nyproducerade byggnader utan koppar, zink eller dess legeringar i tak-, fasadplåt eller stuprör som kan spridas till dagvattnet	SISAB	100 %	100 %	100 %	100 %
●	Andel nyproducerade byggnader utan koppar, zink eller dess legeringar i tak-, fasadplåt eller stuprör som kan spridas till dagvattnet	Micasa Fastigheter i Stockholm AB	100 %	100 %	100 %	100 %
●	Andel projekt över 50 mnkr med framtaget projektspecifikt miljöprogram	Fastighetsnämnden	100 %		100 %	100 %

Status	Aktivitet	Avvikelse	Enhet
✓	Aktivt söka information och ny kunskap om miljöpåverkan av de material som används i verksamheterna.		Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd
▶	Byggnation av begravningsplats på Järva friområde		Kyrkogårdsnämnden
✓	Fasa ut kemiska produkter i Stockholms Hamnars verksamhet som innehåller utfasningsämnen		Stockholms Hamn
Analys			
Utfasning har gjorts utifrån status januari 2019 gällande använda kemikalier med utfasningsämnena. Fem kemiska produkter innehållande utfasningsämnena har ersatts under 2019. Fortsatta möjligheter till utfasning av kemiska produkter ska undersökas under 2020.			

Status	Aktivitet	Avvikelse	Enhet
✓	Fortlöpande ställa kemikalie- och materialkrav i Hamnens upphandlingar		Stockholms Hamn
Analys			
Kemikalie- och materialkrav ställs i alla av Stockholms Hamnars relevanta upphandlingar enligt etablerat arbetssätt.			
!	Genomföra informationsinsatser om Byggvarubedömningen (BVB) till berörda avdelningar på SISAB.		SISAB
!	Genomföra informationsinsatser om miljö- och fuktfrågor för SISAB:s medarbetare och konsulter.		SISAB
✓	Genomföra revisioner av ramavtalade entreprenörer gällande ställda miljökrav.		SISAB
Analys			
Revisionsrapport är framtagen under 2019 av SISAB och förslag till åtgärdsarbete presenterat för ledningsgrupp.			
✓	Genomföra riskbedömning av kemikalier i Stockholms Hamnars verksamhet		Stockholms Hamn
Analys			
Riskbedömningen av kemikalier i verksamheten har färdigställts vid halvårsskiftet.			
✓	Implementera Byggvarubedömningen i anläggningsprojekt		Stockholms Hamn
Analys			
Kravställning enligt Byggvarubedömningen gällande materialval är implementerat i upphandling av anläggningsprojekt.			
✓	Implementera krav gällande materialanvändning och utformning av konstgräsplaner och sportytor i upphandlingsunderlag		Fastighetsnämnden
!	Nyproduktionsprojektet Backåkra (tid Brofästet) byggstartas. Projektet ska följas upp för att öka kunskapen rörande utveckling av byggnation och förvaltning inom miljö- och teknikområdet.		Stockholmshem
!	Se över möjligheten att övergå till BVB:s digitala avvikelshantering.		SISAB
✓	Stadsbyggnadsnämnden ska etablera rutiner för användning av upphandlingsmyndighetens kemikaliekrav för de produktområden där de tillhandahålls.		Stadsbyggnadsnämnden
✓	Ställa krav på byggbolag att använda miljövänliga alternativ vid nyproduktion av förskolor.		Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd
!	Ta fram en generell presentation om SISAB:s miljö- och fuktarbete i projekt som ska användas vid startmöten.		SISAB
✓	Uppmana och bevaka att upphandlade byggtentreprenörer använder sig av BVB (Byggvarubedömningen).		Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd
✓	Utbildning i Byggvarubedömningen för interna och externa projektledare		Micasa Fastigheter i Stockholm AB
Analys			
Flera byggprojektledare har deltagit i utbildning gällande Byggvarubedömningen.			
✓	Utveckla rutin för regelbundna uppföljningsmöten med ramavtalade entreprenörer gällande ställda miljökrav.		SISAB

Analys

Miljökraven inom SISAB tillämpas i praktiken i samband med avrop. Den som beställer arbeten som omfattas av miljökrav ansvarar för uppföljning på operativ nivå. Ett arbete pågår inom bolaget avseende miljökravens status och praktiska tillämpning, arbetet pågår och kommer fortsätta under 2020.

Utveckla rutiner för att systematiskt kunna säkerställa att kontorets bygg- och anläggningsentreprenader uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen eller därmed jämförliga system.

Trafiknämnden

Analys

Utvecklade rutiner och instruktioner finns framtagna för att anläggningsentreprenader i investeringsprojekt över 5 mnkr registreras i byggvarubedömningen.